

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์

Academic Leadership Development Model to Buddhadhamma
Of the Buddhist school Administrator in Nakhon Sawan Province

อัศนี สุกิจใจ,¹ ประเทือง ภูมิภักตราคม², วิรัช จงอยู่สุข³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรม โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แล้วสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูป/คน 2) ศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรม โดยร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ แล้วจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion) จำนวน 11 รูป/คน เพื่อพิจารณาร่างรูปแบบตามความเหมาะสม ถูกต้อง 3) ประเมินรูปแบบและนำเสนอรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ตามความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์อุปนัยและพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) ด้าน

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาพุทธศาสนศึกษบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.

² ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสนศึกษบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.

³ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสนศึกษบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.

การวัดประเมินผล 6) ด้านการนิเทศการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และหลักทฤษฎีปาปนิกรรม ได้แก่ จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ในจังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรโดยนำหลักทฤษฎีปาปนิกรรม อันเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมในการนำมาสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน ที่ทำงานด้วยความรู้ความสามารถ ความชำนาญการ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความตั้งใจจริง มีองค์ประกอบสำคัญ คือ จักขุมา เป็นผู้บริหารที่มีปัญญามองการณ์ไกล มีภูมิความรู้ทางด้านการศึกษา มีการพัฒนาคน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ส่วนการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับสภาวะแวดล้อมทางสังคม ผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษาของไทยได้อย่างชัดเจน มีความเป็นผู้นำในด้านการปฏิรูปการศึกษา เป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้นำในการบริหาร วิธูโร ต้องเป็นผู้บริหารมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีภูมิความรู้ทางการบริหาร มีความรู้ในหลักการบริหารเทคนิคทางการบริหารและการวางแผนกลยุทธ์ ตลอดจนสามารถนำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และนิสสยสัมปันโน ต้องเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ มีทักษะด้านคตินิยม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิควิธี มีความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ตลอดจนมีความสามารถในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนมาพัฒนาการบริหารงานในด้านต่างๆ ภายในสถาบันการศึกษาให้ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ในจังหวัดนครสวรรค์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบ, ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ, โรงเรียนวิสุทธิโพธิ์

Abstract

The Objectives of this study were to 1) Study the stato of academic leadership development model based on *Buddhadhamma* of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province, 2) To Make a Model of academic leadership development model based on *Buddhadhamma* of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province and 3) To evaluate of academic leadership development model based on *Buddhadhamma* of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province. Using qualitative research

methods. The research procedures consisted of 3 steps as follow: 1) Analyze the research conceptual framework on the basis of principles, concepts, and theories of school effectiveness. Analyze of feasibility and development of the model of school administrative effectiveness. 2) Verify and creation of the model of school administrative effectiveness appropriately. 3) Evaluate improve and present the model of school administrative effectiveness. The samples consisted of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province.

The Methodology was a qualitative research. The qualitative research collected data from 18 key informants, purposefully selected collecting data by face-to-face in-depth interviewing with the Semi-structured or guided interviews. Data were analyzed by descriptive interpretation. Data were also collected by focus group discussion with 11 participants. Data were also analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. In general condition of academic leadership development model based on *Buddhadhamma* of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province, consisted of 7 components which were; 1) The curriculum administration, 2) Learning Management, 3) The Development of instructional media, 4) the Development Learning Resources, 5) Educational Measurement and Evaluation, 6) educational supervision, 7) The Development of an Internal Quality Assurance, and *Dutiyaṭṭhapaṇika Sutta* consisted of 3 components: *Cakkhumā* (Vision), *Vidhūro* (Expertise), and *Nissayasampanno* (Human Relationship).

2. The development model of academic leadership development model based on *Buddhadhamma* of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province. To build the leadership for executives, three types of dharmic principle must be applied to develop their self-confidence and self-esteem. First is “*Dutiyaṭṭhapaṇika Sutta*”. They should be knowledgeable, professional, creative and determined. Moreover, the important qualifications consist of *Cakkhumā* (Expertise, broad view). To relate between an education and a social environment, executives ought to analyze a problem and a trend in educational system, lead an organization, plan a strategy and be a leader. *Vidhūro* means being professional. This is to say, good executives take the lead. They have personality, courage, clear vision with ambition to succeed. They also encourage the team to

perform to their optimum all the time and drive organizational success. They know that they will not have a happy and motivated team unless they themselves exhibit a positive attitude. *Nissayasampanno* applies ideology, interpersonal relations, technical skill, human resource, fund, material, facilities into administrative management of the charity school.

3. The evaluation of the feasibility of the academic leadership development model based on *Buddhadhamma* of the Buddhist school Administrators in Nakhon Sawan Province the model which includes 7 important components which was found appropriate, according to the expert inspection, it was found that the improved model was accurate and suitable to real practice, and accordance with the research conceptual frameworks. Evaluation of the model showed that it was considering the high level in all aspects.

Keywords: model, Academic Leadership, Buddhist school

1. บทนำ

โรงเรียนในปัจจุบันนี้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และหากโรงเรียนมีผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพมีความเชื่อมความสัมพันธ์กันกับโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียม และสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ⁴ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา⁵ มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ ในด้านการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการอย่าง

⁴ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550), เล่ม 124 / ตอนที่ 47 ก/ หน้า 23/24 สิงหาคม 2550.

⁵ธีระ ฤกษ์เจริญ, การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, 2546), หน้า 1.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

แท้จริงการศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้า⁶ ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา (Fascinator) เป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นผู้ริเริ่มนวัตกรรม (Innovation) เป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา⁷ กำหนดมีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วยความเป็นผู้นำทางวิชาการ และสามารถส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีภาวะผู้นำทางวิชาการ การจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีผู้บริหารและครูที่มีความรู้ความสามารถสูงในการร่วมกันจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นผลดี โดยส่วนรวมหากคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของครูผู้สอน ก็จะทำให้ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาได้ตามเป้าหมาย⁸

ในอดีตมีรากฐานมาจากพุทธธรรมเข้ามาช่วยอบรมสั่งสอน แม้ในปัจจุบันจะมีการศึกษาภาคบังคับแต่ก็ยังไม่ได้นำเอาหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นพื้นฐานทางการศึกษาทำให้พุทธธรรมเองมีความเหินห่างจากชีวิตคนไทยมากขึ้น⁹ คุณค่าองค์ความรู้ในระบบไตรสิกขาที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน กระบวนการศึกษาธิการจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้ใช้ระบบพุทธธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้คุณสมบัติของการเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขที่แท้จริงอันเป็นพื้นฐานให้การดำรงชีวิตที่ดีมีความสุขโดยผ่านการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ¹⁰

ในจังหวัดนครสวรรค์ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ได้นำระบบคุณธรรมจริยธรรมสู่โรงเรียนในสังกัดโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนทั้งหมดได้นำหลักธรรมของศาสนาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 จนถึงปัจจุบัน¹¹ มีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบ

⁶ วรยุทธ ชาติตะกานนท์, เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 59.

⁷ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, “หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา”, วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, ปีที่ 30 (เมษายน-พฤษภาคม 2553): 30 – 32.

⁸ พระครูโสภาสนนทกิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส), “การวิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนวิถีพุทธระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 2-3.

⁹ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร: พัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2548), หน้า 9-11.

¹⁰ สำนักงานการศึกษา, การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธวิถีธรรมของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการศึกษา, 2551), หน้า 3-6.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

การศึกษา 3 ประการเรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้นๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัย สภาพของโรงเรียนวิสุทธิพุทธยังมีปัญหาเกี่ยวกับทางปฏิบัติอยู่มากและที่เห็นได้ชัดปัญหาในการบริหารงานวิชาการ กล่าวได้ว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน¹² พบว่า หลักสูตรสถานศึกษาบางโรงเรียนมีโครงสร้างเวลาเรียนที่อาจไม่เอื้อต่อการส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงขาดการส่งเสริมพัฒนาที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน¹³ การขาดครู ซึ่งมีทั้งขาดจำนวน ขาดครูผู้สอนที่ตรงวุฒิการศึกษา และขาดครูผู้สอนที่ตรงสาขาวิชา จำนวนครูไม่เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนซึ่งอาจส่งผลทั้งคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน¹⁴ ขาด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งส่งผลโดยตรงถึงคุณภาพด้านการเรียนของนักเรียนโดยผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำอันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนวิสุทธิพุทธบางโรงเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจส่งผลมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพ เชี่ยวศรี และคณะ¹⁵ ได้กล่าวว่าคุณภาพการศึกษาของไทยมีมาตรฐานค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศที่อยู่ในระดับเดียวกัน ปัจจัยที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของไทยต่ำมาจากความด้อยคุณภาพของครู หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การขาดระบบการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ไม่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ครูไม่มีศักยภาพเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับจะต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก็เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารวิชาการและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหาร จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับรู้เรื่องราวและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในโรงเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้ได้แนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการที่เป็นไปตามบริบทของการศึกษา อันส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตาม

¹² สำนักการศึกษา, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา, 2550), หน้า 26.

¹³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6, รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษามัธยมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556, (สมุทรปราการ: แสงงามการพิมพ์, 2557), หน้า 53.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

¹⁵ ประสิทธิ์ เชี่ยวศรี และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, รายงานการวิจัย, (สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา: กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานปลัดกระทรวง, 2548).

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

หลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาก้าวหน้าเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์

2.3 เพื่อประเมินรูปแบบวิธีการพัฒนาก้าวหน้าเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์

3.วิธีการดำเนินงานวิจัย

ได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สภาพการพัฒนาก้าวหน้าเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยการ 1) ศึกษาเอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการบริหารของโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 18 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 11 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบวิธีการพัฒนาก้าวหน้าเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ประโยชน์ของรูปแบบ จำนวน 30 คน

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของ
ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธ ธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์

1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม ผู้มีส่วนร่วมและผู้
ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกำหนดแผนหลักสูตร วางแผน มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใช้หลักสูตรแกนกลาง และพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พัฒนาความรู้
ความสามารถ นำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาป
นิกรรม ต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ วางแผนการใช้แผนการสอนให้
เหมาะสม มีวิสัยทัศน์เน้นการพัฒนาผู้เรียน โดยเนื้อหาสาระเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้
ระดับชั้น ให้สนองจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร สอดคล้องกับพื้นที่สอดคล้อง
กับความต้องการของชุมชน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎี
ปาปนิกรรม ต้องศึกษา วิเคราะห์ เนื้อหาหาสาระให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้และให้
เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย ปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งพัฒนาส่งเสริมให้
ครูผลิตพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสื่อการสอน
ที่ทันสมัย โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น มีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน หรือกระบวนการคิดของผู้เรียนให้
รู้จักคิด วิเคราะห์ และใช้การเรียนรู้เพื่อไปแสวงหาความรู้ใหม่ๆ

4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาป
นิกรรม ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายมาตรฐานการปฏิบัติงาน การจัดแหล่ง
การเรียนรู้ให้มีความชัดเจน มีความหลากหลาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ ครู นักเรียน ใช้แหล่ง
เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง
เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมีอยู่ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และส่งเสริมแหล่ง
เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

5. ด้านการวัดประเมินผลตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านการวัดประเมินผลตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม สถานศึกษา กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินพัฒนาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจน จัดทำแผนการวัดและประเมินพัฒนาการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา พัฒนาระบบ ระเบียบและแนวทางการประเมินผลการเรียนพัฒนาระบบและเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา ใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลพัฒนาการที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน บริหารจัดการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ

6. ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม ต้องมีการวางแผนการนิเทศ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การนิเทศหลักสูตรเป้าหมายในการดำเนินงาน และทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการนิเทศการศึกษา โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ มีการควบคุม กำกับ ติดตาม การนิเทศงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างกันของคณะทุกฝ่ายในการวางแผนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ครอบคลุมเป็นมาตรฐาน จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินที่น่าเชื่อถือ ที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

4.2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ในจังหวัดนครสวรรค์

1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม โดยได้ดำเนินการวางแผนหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตรการดำเนินการในแต่ละเรื่อง จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พัฒนาครูให้มีความรู้มีความสามารถให้เกิดทักษะความชำนาญในการบริหารจัดการหลักสูตร ตลอดจนบูรณาการมาใช้ในการจัดการหลักสูตร ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปานิกรธรรม

การจัดการเรียนรู้ที่มีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง กำหนด

เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เป็นสำคัญ วิเคราะห์ผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปฏิกิริยา

สื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ การเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้ และประสบการณ์ในด้านเทคนิควิธีสอนและการพัฒนาครู โดยการฝึกอบรมด้านเทคนิคที่เหมาะสมการให้ครูพัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ควรเป็นกระบวนการที่กระทำต่อเนื่อง

4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปฏิกิริยา

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีหลายช่องทางโรงเรียนกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยทำความเข้าใจนโยบายตามแผนหลักสูตร ระบุเป้าหมายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสร้างเสริมประสบการณ์ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบการใช้ สำหรับผู้เรียนและผู้สนใจใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมและคุ้มค่า มีการรวบรวมข้อมูลการใช้ เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

5. ด้านการวัดประเมินผลตามหลักทฤษฎีปฏิกิริยา

การวัดประเมินผล เป็นการประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และทักษะการคิดที่กำหนดอยู่ในตัวชี้วัดในหลักสูตร ที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติในการดำเนินการวัดประเมินผล เพื่อให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันให้ได้ข้อมูลร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การวัดประเมินผลเป็นที่น่าเชื่อถือ

6. ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักทฤษฎีปฏิกิริยา

การนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการนิเทศ มีการกำหนดนโยบายและการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ การทำงานเป็นทีม ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดปฏิทินการนิเทศการเรียนการสอน การเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักทฤษฎีปฏิกิริยา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักทฤษฎีปฏิกิริยาเป็น การวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน บุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ

ทักษะในการจัดทำรายงานการประเมิน โดยสามารถเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.3 ประเมินรูปแบบวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์

1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักพุทธปาปนิกรรม

การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและสาระที่ควรเรียนรู้ มีในหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย สามารถประยุกต์ใช้กับบริบทพื้นที่ของแต่ละสถานศึกษา พัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ มีความสามารถ ให้เกิดทักษะความชำนาญในการบริหารจัดการ หลักสูตร ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมี คุณภาพและประสิทธิภาพ

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธปาปนิกรรม

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นควรศึกษามาตรฐานการศึกษา และวิเคราะห์หลักสูตร วางแผนการสอน กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ของมาตรฐานการเรียนรู้ การ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างเครือข่ายการทำงาน เป็นทีม แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ให้เกิดความหลากหลาย

3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักพุทธปาปนิกรรม

ผลิตสื่อการศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญ โดยรู้จักใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิค การสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ตามศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยการฝึกอบรมด้าน เทคนิคที่เหมาะสม ให้ครูและบุคลากรคิดค้น สร้างสรรค์ผลิตสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมต่างๆ ให้เกิดความหลากหลาย พัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักพุทธปาปนิกรรม

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายใน ภายนอก ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การ เรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันร่วมมือด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำมาประยุกต์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านการวัดประเมินผลตามหลักพุทธปาปนิกรรม

การวัดและประเมินผลสามารถดำเนินการด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เป็น มาตรฐาน นำไปใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน วิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำจุด แข็งและจุดอ่อนมาพัฒนาและปรับปรุง ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการประเมินผล จัดทำ แผนการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน

ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของโรงเรียน

6. ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม

การนิเทศ มีการกำหนดนโยบายการนิเทศภายในสถานศึกษา การวางแผนนิเทศ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการนิเทศ ร่วมกันทำงานเป็นทีม ให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม จัดทำแผนและโครงการการนิเทศภายในโดยการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศแต่ละครั้ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในงานการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ครูและบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อใช้มาตรฐานเป็นแนวทางร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. อภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถียุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อในการพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จึงทำให้หลักสูตรของโรงเรียนวิถียุทธสามารถปรับให้เข้ากับยุคกับสมัยได้ตามนโยบายของแต่ละโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรรมศักดิ์ สุจิตโต (ถมทรัพย์) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนวิถียุทธในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัย พบว่า สร้างวิสัยทัศน์ของโรงเรียนวิถียุทธ กำหนดกลยุทธ์ พันธกิจ แผนการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ดำเนินการตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ ติดตามผลการดำเนินงานมีการวัดผลประเมินผล¹⁶ เป็นรูปแบบที่ได้มาตรฐาน สามารถนำไปใช้ได้จริง และผ่านการประเมินรูปแบบจากผู้ทรงคุณที่น่าเชื่อถือได้ รูปแบบจึงออกมาได้มาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรนิสงศ์ประเสริฐ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” การบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมใน

¹⁶ พระครูวินัยธรรมศักดิ์ สุจิตโต (ถมทรัพย์), “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนวิถียุทธในจังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558).

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการมีพฤติกรรมและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางวิชาการ และบริบทของสถานศึกษา บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนการทำงานเป็นทีม สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้อย่างเป็นรูปธรรม ยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการการทำงานเป็นทีม 4 องค์ประกอบ ที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเป็นไปได้และเหมาะสม อยู่ในระดับมาก¹⁷

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม

การจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรมช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ มีการวิเคราะห์หลักสูตร วางแผนการสอน กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน โดยเน้นที่องค์ความรู้ทักษะ ความเชี่ยวชาญ สร้างเครือข่ายการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความหลากหลาย อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวิถียุทธนั้น ได้วิเคราะห์หลักสูตรมาเป็นอย่างดี แล้วได้ดำเนินการตามแผนที่ตั้งไว้ จึงทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าประสงค์ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ ภูศิลป์ ได้ศึกษาเรื่อง “องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ” การบริหารงานของผู้บริหารต้องร่วมมือระหว่างกันของทุกภาคส่วน การกำหนดเป้าหมาย และสร้างความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกัน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน¹⁸ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนวิถียุทธ นอกจากจะจัดการเรียนรู้ได้ตามแผนแล้วยังจัดการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของชุมชน ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมมือของชุมชนทุกภาคส่วน

3. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการผลิตที่มีขั้นตอนและมีระบบ โดยใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีการร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยการฝึกอบรมด้านเทคนิคที่เหมาะสม เลือกใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมร่วมกันประเมิน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สื่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนวิถียุทธ ทำให้ครูก็ดี นักเรียนก็ดี นำไปใช้กับการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรนิ สงคประเสริฐ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” การบริหารงานวิชาการโดยยึด

¹⁷ เพชรนิ สงคประเสริฐ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551).

¹⁸ เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์, “องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัทธิศรัย, 2557).

หลักการทำงานเป็นทีม การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา¹⁹ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้นั้น ได้นำสื่อการเรียนการสอนมา พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ที่เด็กจะได้รับ เข้าถึงเด็กได้รวดเร็ว ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิษฎา ศรีเครือดัง ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึง ประสงค์ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ประกอบด้วย 1) จักขุมา ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลมีความสามารถในการวางแผน คิดต่าง พัฒนา มี สติปัญญา ไหวพริบปฏิภาณดี ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ นโยบายใหม่ 2) วิรุโธ ประกอบด้วย ต้องเป็นผู้มี สมรรถภาพในการทำงาน มีความเชี่ยวชาญในการบริหาร นำเทคโนโลยีมาพัฒนางานทักษะใน การสื่อสารดี และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 3) นิสสัยสัมปโนประกอบด้วย มีมนุษย สัมพันธ์ดี มีบุคลิกภาพดี มีทักษะในการติดต่อประสานงานดี²⁰

4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในสถานศึกษา ชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อย่าง สม่าเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แหล่งเรียนรู้ที่ทางโรงเรียนวิถิพุทธพัฒนาขึ้นนั้น เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสัมผัสอยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็ว เพราะตนเอง ค้นเคยกับแหล่งเรียนรู้อยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา ปัญญาณฤพล ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต” การเรียนรู้ใน สถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) วัตถุประสงค์ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ของประชาชนใน ชุมชน 5) บทบาทหน้าที่ 6) กลุ่มเป้าหมาย 7) การประกันคุณภาพ 8) โครงสร้างการดำเนินงาน 9) กระบวนการทำงาน 10) แหล่งเรียนรู้²¹ ทั้งนี้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนวิถิพุทธนั้น เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพยุ่ง ใบแย้ม ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ใน ท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา” การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่

¹⁹ เพชรนิ สงคประเสริฐ, “การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2551).

²⁰ อภิษฎา ศรีเครือดัง, “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ตามแนวพุทธของผู้บริหาร สตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557).

²¹ ปรีชา ปัญญาณฤพล, “การพัฒนาแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอด ชีวิต”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช, 2559).

เหมาะสม ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นการจัดการเรียนรู้ (Instructional) ขั้นการให้บริการ (Service) ขั้นการเชื่อมโยงความรู้สู่สากล (Linked to global) ขั้นพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (Development) และขั้นประเมินผลและเผยแพร่ (Asses and spreads)²²

5. ด้านการวัดประเมินผลตามหลักทฤษฎีปาณิกรรม

เป็นการวัดและประเมินผลสามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการประเมินผลจัดทำแผนการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดประเมินผลเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นการวัดมาตรฐานการเรียนการสอนของหลักสูตรของโรงเรียน ฉะนั้น ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญกับการวัดประเมินผลให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไตรรัตน์ โคสะสุ** ได้ศึกษาเรื่อง “ระบบและวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” การดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง คือ ระบบการประเมิน และวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยแนวการประเมิน 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายใน 7) การจัดทำรายงานประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง²³

6. ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักทฤษฎีปาณิกรรม

การนิเทศ เป็นการสอนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน มีการกำหนดนโยบายการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ร่วมกันทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือให้ความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ และการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการนิเทศนิเทศภายในโรงเรียนจะสนองตอบความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรรณพร สุขอนัน** ได้

²² พยุง ใบแย้ม, “การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา”, **รายงานวิจัย**, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558).

²³ ไตรรัตน์ โคสะสุ, “ระบบและวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **วิทยานิพนธ์คุุณบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2559).

ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก” รูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรประกอบด้วยปัจจัยการดำเนินการ 8 ปัจจัย ที่มีความสำคัญกับการนิเทศภายใน ได้แก่ 1. การวางแผนกลยุทธ์ 2. เทคนิคการนิเทศ 3. บทบาทหน้าที่ 4. การประเมินผล 5. การสร้างเครือข่าย 6. การพัฒนา 7. สื่อและเครื่องมือนิเทศ และ 8. มนุษย์สัมพันธ์²⁴

7. ด้านการพัฒนากระบวนประกันคุณภาพภายในตามหลักทฤษฎีปาณิกธรรม

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จะต้องจัดให้มีระบบการประกันที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ มีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน ส่งเสริมและบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะและเพิ่มพูนความชำนาญในงานการประกันคุณภาพการศึกษา ให้สามารถแลกเปลี่ยนและดึงข้อมูลจากส่วนต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้น การดำเนินงานการพัฒนาตามแผนติดตามตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพ เพื่อใช้มาตรฐานเป็นแนวทางร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับ ดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐาน ที่ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวีระศักดิ์ ลันสี ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย เป้าหมายของการประเมิน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสรรค์แห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม วิธีการประเมิน ประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมิน และการประเมินตามรูปแบบทั้งด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบทั้ง 4 องค์ประกอบมีคุณภาพในระดับมากที่สุด²⁵

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์ ในจังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

²⁴วรรณพร สุขอนันต์, “รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550).

²⁵วีระศักดิ์ ลันสี, “การพัฒนาคุณภาพการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2557).

6.1 เชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ควรมีนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
2. ควรเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้และบรรจุให้อยู่ในยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนและผู้บริหารในโรงเรียนทุกระดับ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกเรื่องและทุกระดับจะทำให้โรงเรียนพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน ตลอดจนมีการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน จะทำให้ภารกิจของโรงเรียนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
3. ควรส่งเสริมการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ และมีโปรแกรมที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติตลอดจนเพิ่มช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้หลากหลาย
4. ควรเพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเผยแพร่ให้กับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ตลอดจนจัดกิจกรรมต่างๆ รวมไปถึงการอบรมสัมมนา ทั้งบุคลากรภายในและภายนอกเพื่อได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้นและสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนตัวเองได้
5. ควรให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน มีการเสนอแนะแนวคิด แนวทางการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผน การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานกิจกรรมขององค์กร

6.2 เชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมให้บุคลากรคิดและเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการกระตุ้นและการให้รางวัลแก่ผู้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนับสนุนโครงการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research, R2R) ให้มากขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนนักปฏิบัติ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดและนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติจริง
2. พัฒนาสภาพปัจจัยลักษณะองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการความรู้ในทุกด้าน โดยมีการพัฒนาตามปัจจัยลักษณะองค์กรดังกล่าว จะช่วยให้บุคลากรมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น
3. ควรมอบหมายงานที่รับผิดชอบ จัดทำโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีการคิดและพัฒนาของบุคลากรทุกคนและทำอย่างต่อเนื่อง ตรงตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน
4. ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอทั้งในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานและระหว่างสถานศึกษาด้วยกัน ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากร และหน่วยงานให้พัฒนาอย่างยั่งยืน

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

5. ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดภารกิจในการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหารในด้านการพัฒนาหลักสูตรไว้ให้ชัดเจน

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาที่พบในงานวิจัยครั้งนี้ และจากวิธีการวิจัยที่น่าจะมีการพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงใคร่ขอเสนอแนะการวิจัยที่ควรทำต่อไป 3 ประการ ดังต่อไปนี้

3. คุรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ จังหวัดนครสวรรค์

4. คุรศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จังหวัดนครสวรรค์

5. คุรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอื่น

6. คุรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่อื่นๆ หรือในระดับที่สูงขึ้นไปต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:

พัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2548.

ไตรรัตน์ โคสะสุ. “ระบบและวิธีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”.

วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2559.

ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, 2546.

ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ. “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. รายงานการวิจัย. สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา: กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานปลัดกระทรวง, 2548.

ปรีชา ปัญญาณฤพล. “การพัฒนาแบบศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต”.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559.

พยุข ใบแย้ม. “การพัฒนาแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา”. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

พระครูวินัยธรสมศักดิ์ สุจิตโต (ธมทรัพย์). “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนวิถิพุทธ
ในจังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

พระครูโอภาสณทกิตติ (ศักดิ์ โอภาโส), “การวิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลัก
พุทธธรรมโรงเรียนวิถิพุทธระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์
ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.

เพชรนิ สงคประเสริฐ. “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.

เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์. “องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสาธิตระดับ
ประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
2557.

ราชกิจจานุเบกษา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550)**. เล่ม 124 / ตอนที่ 47 ก/
หน้า 23/24 สิงหาคม 2550.

วรรณพร สุขอนัน. “รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก”. **วิทยานิพนธ์ดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2550.

วิรุทธิ์ ขาตะกาญจน์. **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ**.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

วิระศักดิ์ ลันสี. “การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”.
วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2557.

สำนักการศึกษา. **การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธวิถิธรรมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2550**. กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา, 2551.

สำนักการศึกษา. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา, 2550.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัด
การศึกษามัธยมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556**. สมุทรปราการ: แสงงาม-
การพิมพ์, 2557.

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2562

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. “หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา”. **วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**, ปีที่ 30 (เมษายน-พฤษภาคม 2553): 30 – 32.

อภิษฎา ศรีเครือดัง. “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ตามแนวพุทธของผู้บริหารสตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.